

Η καθιέρωση εορτασμού των Χριστουγέννων την 25η Δεκεμβρίου (Σοφία Καυκοπούλου, υπ. δρ Θεολογίας-Μουσικός)

/ [Πεμπουσία](#)

Τα Χριστούγεννα, αποτελούν για όλους τους χριστιανούς, μέρα χαράς και γιορτής. Ο Θεάνθρωπος Ιησούς γεννήθηκε σε ένα ταπεινό σπήλαιο στη μικρή πόλη Βηθλεέμ της Ιουδαίας και έφερε την ελπίδα και τη σωτηρία στον κόσμο. Όμως, αλήθεια, γιατί γιορτάζουμε τη Γέννηση τού Κυρίου την 25η Δεκεμβρίου; Αφού πουθενά δεν αναφέρεται πως την συγκεκριμένη ημερομηνία ή κάποια άλλη, γεννήθηκε σίγουρα ο Χριστός.

Η Εκκλησία, κατά τούς τρεις πρώτους αιώνες ζωής της, συνήθιζε να γιορτάζει μόνο την κοίμηση των Αγίων της -ακόμη και τού ίδιου τού Ιησού Χριστού- ως πραγματική γενέθλιο ημέρα. Η ημερομηνία φυσικής γέννησης (dies natalis) δεν είχε καμμία ιδιαίτερη σημασία για τούς πρώτους χριστιανούς. Ειδικά, αν αναλογιστούμε ότι η αρχαία Εκκλησία είχε ν' αντιμετωπίσει μία λαίλαπα αιρέσεων, μπορούμε να δικαιολογήσουμε απολύτως το ενδιαφέρον της για την επίλυση ζητημάτων πίστης και την αποκρυστάλλωση τού δόγματος, παρά για την αναζήτηση μίας ημερομηνίας που δεν θεωρείτο καν σημαντική.

Στο περιβάλλον εκείνο, άλλοι ήθελαν να τοποθετήσουν τα Χριστούγεννα την άνοιξη, ως εποχή γονιμότητας και βλάστησης και άλλοι το καλοκαίρι. Σε αυτό συνηγορούσε και η μαρτυρία τού Αποστόλου Λουκά, που χωρίς να αναφέρει ημέρα και μήνα, γράφει πως ο Χριστός γεννήθηκε τη χρονιά τής πρώτης απογραφής πληθυσμών, που είχε διατάξει ο Οκταβιανός Αύγουστος, όταν διοικητής τής Συρίας ήταν ο Κυρήνιος (Λκ, β', 1-3). Το συμπέρασμα που προκύπτει είναι ότι δεν μπορεί να διετάχθη απογραφή το χειμώνα, διότι ο κόσμος που έπρεπε να ταξιδέψει για να απογραφεί –όπως άλλως τε ο Ιωσήφ και η Μαρία– θα δυσκολευόταν στο έπακρο. Επίσης, τη νύκτα τής Γέννησης, οι βοσκοί αγρυπνούσαν στην ύπαιθρο (Λκ, β', 8), άρα ο καιρός ήταν ανοιξιάτικος ή καλοκαιρινός.

Από την άλλη μεριά, ο εθνικός κόσμος, είχε κάποιες μεγάλες γιορτές, που σηματοδοτούνταν από φυσικά φαινόμενα. Το χειμερινό ηλιοστάσιο, δηλαδή η ημέρα που άρχιζε να μεγαλώνει σε διάρκεια έναντι της νύχτας, εορταζόταν με ιδιαίτερη αίγλη, καθώς θεωρείτο νίκη τού φωτός απέναντι στο σκοτάδι. Ήταν γιορτή αφιερωμένη στον Ανίκητο Ήλιο (Sol Invictus). Στην Ανατολή εορταζόταν λανθασμένα στις 6 Ιανουαρίου, ενώ στη Ρώμη, γινόταν με μεγαλύτερη ακρίβεια στις 25 Δεκεμβρίου. Η Εκκλησία προσπάθησε ν' αντικαταστήσει στη συνείδηση των πιστών της, πολλοί εκ των οποίων μετεστράφησαν από την ειδωλολατρία, τις γιορτές των εθνικών, δίνοντας άλλο περιεχόμενο ή αντικαθιστώντας τες με νέες.

Πριν την επίσημη Εκκλησία, η αίρεση των Γνωστικών είχε αρχίσει να γιορτάζει τη

Γέννηση τού Χριστού στις 6 Ιανουαρίου, σε μια γιορτή με το όνομα «Επιφάνια». Αυτή η γιορτή όμως, δεν είχε σχέση με τη φυσική γέννηση τού Χριστού, αλλά με την «εν Ιορδάνη γέννηση», κατά την οποία πίστευαν ότι η Θεότητα εισήλθε στον άνθρωπο Ιησού. Σύμφωνα με την πίστη των Γνωστικών, ο Ιησούς γεννήθηκε μόνο με ανθρώπινη φύση και κατά την Βάπτισή έγινε και Θεός.

Γύρω στο 300 μ. Χ., η χριστιανική Εκκλησία, εισήγαγε στη λατρεία της μια γιορτή με την ίδια ονομασία «Επιφάνια», η οποία γινόταν επίσης στις 6 Ιανουαρίου, αλλά ήταν αφιερωμένη τόσο στην κατά σάρκα Γέννηση, όσο και στην Βάπτισή τού Ιησού Χριστού. Η εορτή αυτή φαίνεται πως ξεκίνησε από την Εκκλησία τής Αλεξάνδρειας κι έπειτα εξαπλώθηκε σε όλη την Ανατολή. Στη Ρώμη αντιστοίχως, στις 25 Δεκεμβρίου, οι χριστιανοί αντικατέστησαν την ημέρα εορτασμού τού Sol Invictus, με την ημερομηνία τής κατά σάρκα Γέννησης τού Θεανθρώπου, περίπου το 335 μ.Χ. Αυτή ήταν η πρώτη καθιέρωση τής γιορτής των Χριστουγέννων ως ανεξάρτητης γιορτής και διαδόθηκε στην Ανατολή. Αμφίδρομη ήταν λοιπόν η πορεία των δύο εορτών, καθώς τα Επιφάνια από την Ανατολή διαδόθηκαν στη Δύση, ενώ τα Χριστούγεννα το αντίθετο.

Πότε καθιερώθηκε όμως η εορτή των Χριστουγέννων στην Ανατολή; Γνωρίζουμε ότι ο Άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, σε λόγο του στην Αντιόχεια το 386 μ. Χ. (Migne, P. G., 49, 353), λέει πως πέρασαν δέκα χρόνια από την καθιέρωση ειδικής εορτής Χριστουγέννων. Αναφέρεται δηλαδή στο έτος 376 μ. Χ.. Σχετικά τώρα, με το ποια Εκκλησία τής Ανατολής υιοθέτησε πρώτα τα Χριστούγεννα, υπάρχουν δύο απόψεις. Κατά την πρώτη, εισήχθη από τον Μ. Βασίλειο στην Καισάρεια τής Καππαδοκίας. Κατά τη δεύτερη και πιθανότερη, εισήχθη το 376 στην Αντιόχεια, από τούς Ευσταθιανούς, ο επίσκοπος των οποίων αναγνωριζόταν ως κανονικός από τη Ρώμη και είχε στενές επαφές με αυτήν. Η γιορτή συναντάται ακόμη το 386 στους Μελετιανούς τής Αντιόχειας. Στην Κωνσταντινούπολη η ειδική εορτή εισήχθη από τον Άγ. Γρηγόριο τον Ναζιανζηνό το 379, στην Αλεξάνδρεια το 433 και στα Ιεροσόλυμα στα τέλη του 6ου αι.